

NIEUWS

B5 nieuwsbrief juni 2020

Januari 2020

Blijf op de hoogte – nieuwsbrief B5

Woonruimte voor vogels en vleermuizen in Brabantse 'B5' steden

Stadsvogels en vleermuizen zijn afhankelijk van mensen voor hun woonruimte. Doordat we onze huizen (o.a.) steeds beter isoleren hebben deze soorten het moeilijker met het vinden van een plek. Daarom wordt er in Noord-Brabant gewerkt aan een flinke uitbreiding van nest- en verblijfplaatsen in bestaande en nieuwe bouw. Dit project is een initiatief van Vogelbescherming Nederland en de Zoogdiervereniging in samenwerking met de gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg (de Brabantse 'B5').

Via deze nieuwsbrief blijft u op de hoogte van de laatste ontwikkelingen in de B5. We versturen deze nieuwsbrief ongeveer eens per kwartaal. Alle nieuwsbrieven kunt u teruglezen via de website: www.vogelbescherming.nl/b5.

Wilt u deze nieuwsbrief NIET meer ontvangen? Meld u af bij: Debby Veenendaal van Vogelbescherming Nederland: debby.veenendaal@vogelbescherming.nl.

Inhoud

Eerste monitoringsrondes	p. 2
Vleermuizen als beloning	p. 4
Vrijwilliger aan het woord	p. 6
Kerken vogel- en vleermuisproof maken	p. 9
Vervolgmonitoring: Bent u erbij?	P.10
Contact vrijwilligers	P.11
Contact algemeen	P.11
Agenda	P.11

Provincie Noord-Brabant

Eerste monitoringsrondes

Dit voorjaar was het eindelijk zover: op stap om te kijken of de nieuwe woonruimten die we in de B5 hebben gerealiseerd al gevonden zijn door huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Is de woningnood onder onze gevleugelde stadsbewoners net zo hoog als die bij ons zelf? Na twee jaar vooral veel kijken naar bouwtekeningen, overleggen met architecten, ontwikkelaars en aannemers was dit het moment was dit moment de kers op de taart. Door Corona konden de eerder aangekondigde excursies en startbijeenkomsten niet doorgaan, maar gelukkig konden we wel in kleine groepjes vrijwilligers, met voldoende onderlinge afstand op pad. Femke Jochems (Vogelbescherming) neemt u graag mee in de monitoringsrondes gierzwaluwen tot nu toe.

Gierzwaluwen in de B5

Het is pas echt zomer als er weer gierzwaluwen in het land zijn. Deze sierlijke dieren zijn maar een maand of drie per jaar in Nederland. De rest van het jaar brengen ze door op trek en in hun overwinteringsgebieden in Afrika. Voor zulke reislustige vogels is het op z'n minst opmerkelijk te noemen dat ze wat hun nestplek betreft nogal honkvast zijn. Ze keren het liefst ieder jaar terug naar dezelfde plek. Spannend dus wanneer de gierzwaluwen in de B5 de nieuwe neststenen ontdekken. Om in je achterhoofd te houden: de populariteit van de inbouwstenen als nestplek verschilt aanzienlijk per stad; in Amersfoort broedt wel 25% van de gierzwaluwen in een inbouwsteen, in nieuwbouwwijk IJburg zijn de meeste stenen vooralsnog bezet door huismussen.

We (Femke, Victor en Laetitia) begonnen in Tilburg met de eerste monitoringsronde. Boven project De Commons vlogen genoeg gierzwaluwen rond. Deze kleine wijk grenst aan een waterrijk natuurgebiedje. Dit maakt de wijk een ideale plek voor gierzwaluwen, want boven het water kunnen ze vooral 's avonds (al vliegend) voedsel zoeken. Hier bleef het helaas ook bij. Wel was een spreekwerg geïnteresseerd in de nieuwe nestplekken. Een goed teken! Gierzwaluwen nemen namelijk graag een huismussen- of spreekwernest over. In de rest van Tilburg vlogen de gierzwaluwen hoog over, maar toonden nog geen interesse in de inbouwstenen.

project De Commons in Tilburg

In Eindhoven troffen we hetzelfde beeld: wel rondscherende gierzwaluwen aanwezig, maar nog geen interesse in de inbouwkasten. Dat wil niet zeggen dat er niet genoeg interessants te zien was. Bij project Vredeoord heeft een spreeuw zijn nest gebouwd in de behouden bomenlaan. En vrijwilliger Ella (lees haar verhaal verderop in deze nieuwsbrief) heeft ook al de eerste huismussen in de buurt gespot. Dat is goed nieuws voor een wijk die een jaar geleden nog in de steigers stond. Bij het Vredesplein zijn de kasten ook al gevonden door huismussen. Eindhoven timmert ook naast het project B5 goed aan de weg met natuurinclusief bouwen, mede dankzij de vrijwilligers van Trefpunt Groen. Naast de B5 locaties hebben we samen met Frans Hijnen en Jacqueline van Heek verschillende projecten bezocht waar met succes natuurinclusief gebouwd is.

Last but not least: de eerste monitoringsronde in Helmond. Samen met vaste gierzwaluwvrijwilligers Jan van de Rijt en Piet van de Berk en geïnteresseerden uit Mierlo zijn we langs de vier gerealiseerde B5 projecten gefietst. De nieuwe stenen zijn nog niet gevonden, maar de voortekenen zijn gunstig. We zagen namelijk in verschillende eerder geplaatste inbouwstenen gierzwaluwen invliegen. Een gelukje, want gierzwaluwen zijn razendsnel en dus in een flits binnen.

Eindhoven Vredesplein, huismussen onder de pannen

Vleermuizen als beloning

Ook de vleermuismonitoringsrondes zijn van start gegaan. Vleermuisonderzoeker Ronald van Os helpt ons bij de ochtendmonitoringsrondes en iedereen is welkom om met hem mee te gaan. We vroegen Ronald naar zijn ervaringen tot nu toe.

Hoe is het om te monitoren in Brabant?

Ronald: 'Het is leuk om voor het B5 project bezig te zijn en zo vrijwilligers op te leiden. Vleermuisen monitor je in de ochtend rondes tussen twee uur voor zonsopkomst en zonsopkomst. Vroeg uit bed dus. Ik vind het zelf al een hele opgave om midden in de nacht de wekker te moeten uit slaan en m'n heerlijk warme nestje uit te komen! Heel leuk als er vrijwilligers aanhaken. Eenmaal in het 'veld' krijg je al snel de beloning als je de vleermuisen weer hoort. Als iedereen nog op bed ligt en jij ziet vleermuisen vliegen en zwermen voor een verblijfplaats, dat is echt een beleving! Dan denk ik wel eens: Waarom ligt iedereen nou nog te slapen? Kom naar buiten kijken wat er in en rond je huis gebeurt.'

Maken de vleermuizen al gebruik van de nieuw geplaatste vleermuiskasten?

Ronald: 'Helaas hebben we op nog geen enkele locatie vleermuizen naar binnen of naar buiten zien vliegen. Het zijn allemaal nieuwbouwhuizen dus dat gaat binnenkort nog wel gebeuren. Ook de vleermuizen moeten wennen aan de nieuwe situatie. Ik verwacht in het najaar al iets meer resultaat. In Tilburg hebben we wel al vleermuizen zien inzwermen in een gebouw waar ook vleermuiskasten ingebouwd zijn. Dat is een goed teken en hopelijk gaan ze dus ook snel in onze kasten wonen. Ik kijk uit naar het najaar en ben positief gestemd. Het vinden van paarverblijven van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis is een beleving op zich. Het territoriaal gedrag van deze diertjes is goed te volgen en ook spectaculair om te zien. Ik hoop dus veel vrijwilligers dit najaar te treffen. Dan gaan we zeker leuke dingen zien en meemaken. Hopelijk vinden we dan ook nog een paarverblijf of een zomerkolonie.'

Ga mee met Ronald en leer van alles over vleermuizen, meer informatie via: b5@zoogdiervereniging.nl

Gewone dwergvleermuis (Bernadette van Noort)

Vrijwilliger aan het woord:

'Ik heb mijn eigen stad op een heel nieuwe manier leren waarderen'

In deze nieuwsbrief een verslag van vrijwilliger Ella Haven. Ella monitort het gebruik van de inbouwstenen in haar stad: Eindhoven.

Via de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV.nl) kreeg ik in mei een mailtje met een oproep voor vrijwilligerswerk. Er werd gevraagd te controleren of ingebouwde nestkasten in nieuwe gebouwen in de grote steden van Brabant echt gebruikt worden. Dat klonk leuk.

Via Femke Jochems van Vogelbescherming kreeg ik meer uitleg over het project. Het ging om vijf nieuwbouwlocaties in Eindhoven waar nog nooit was gekeken of ze door vogels en vleermuizen gebruikt werden. Met het vooruitzicht van mooi weer en veel tijd, heb ik maar direct besloten om alle vijf de plekken te gaan monitoren.

Vita Hommersen van de Zoogdiervereniging zorgde dat ik snel toegang kreeg tot de informatie om de locaties goed voorbereid te kunnen bekijken. Hierbij moet je denken aan adressen, tekeningen van de betreffende gevels met verwijzingen naar de nestkasten. En naar leuke video's met tips hoe je het beste het gebruik van de ingebouwde nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen kunt controleren. Dus waar je op moet letten verschilt per dier. Zo kun je huismussen het beste in de late ochtend op een zonnige windstille dag bezig zien, gierzwaluwen net voor zonsondergang en vleermuizen als het donker is.

Ik heb dieren altijd al leuk gevonden, ben al een paar jaar lid van Vogelbescherming, heb zes nestkastjes in mijn tuin en ik ben sinds vorig jaar lid van de KNNV. Hierdoor leer ik echt actief meer over de natuur, vooral over de vogels in dit land. Door de excursies en lezingen die ik al heb gevolgd is er een wereld voor me open gegaan. Ik merk dat ik het spannend en ontspannend tegelijk vind om op een andere manier om me heen te kijken. Ik heb al veel geleerd, al moet ik tot mijn schaamte bekennen dat mijn eerste reactie bij een klein vogeltje nog altijd, 'oh een musje', is.

Gelukkig, kon ik met de gegeven informatie van Femke en Vita meteen zelfstandig heel gericht gaan kijken naar vogels. Eind mei ging ik laat in de ochtend naar de eerste van de vijf locaties in Eindhoven om naar de huismussen te kijken. Dit was ook meteen mijn eerste tochtje met de handbike. Ik fiets namelijk niet zo makkelijk meer. Het was de eerste keer in jaren dat ik niet met de auto de stad in ging en dat

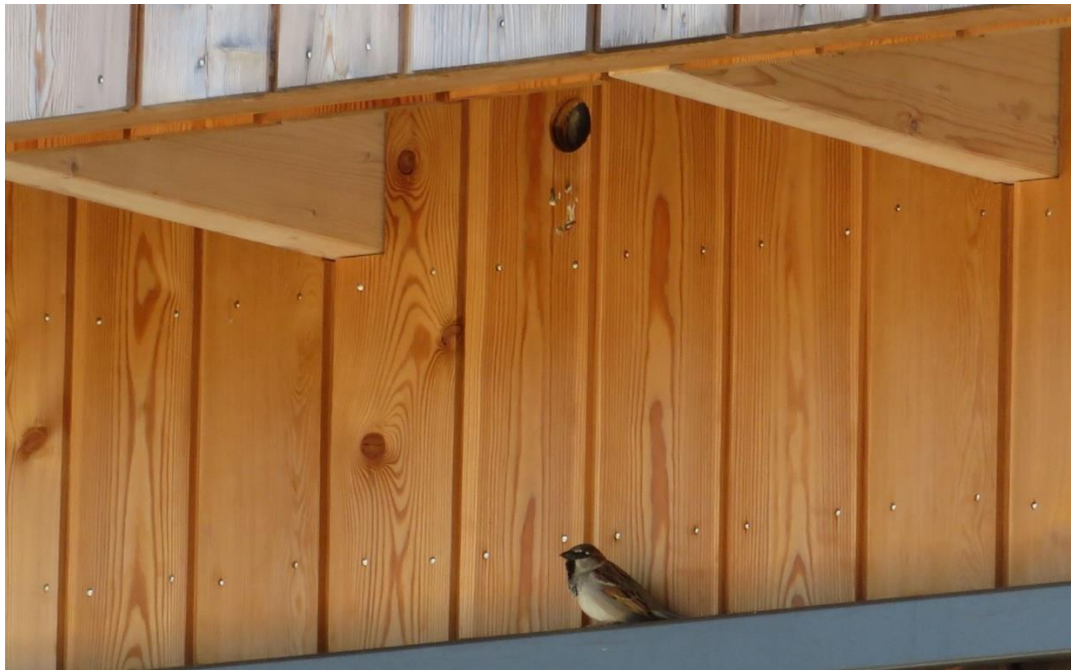

was lekker en heel prettig. De reeks gebouwen bij de Kamillestraat in de Kruidenbuurt van Eindhoven waren best moeilijk te vinden. De huizen zijn zo nieuw dat ze nog niet op Google Maps zijn aangegeven. Na wat rondvragen in de Kruidenbuurt werd ik al snel de goede kant op gestuurd. Complete nieuwbouw inderdaad, wel bijna klaar, maar nog helemaal omringd door hekken. De geveltekeningen met daarin de ingebouwde nestkasten aangegeven kwamen goed van pas. Een groot deel van die kasten kon ik direct terugvinden en ik heb een tijd rustig gekeken of ik al een mus in de buurt zag komen. Maar helaas, het is nog net iets te nieuw vrees ik.

De andere vier locaties waren al wel in gebruik door mussen. Bij basisschool de Achtse Barrier had ik echt geluk! Ondanks de drukte door de net weer geopende school, zag ik bij drie nestkasten mussenmannetjes zitten. Ze waren hard aan het tsjilpen om de andere mussen te laten zien dat dit hun verkozen nestkast was. Heel grappig om te zien dat ze zich niets aantrokken van de kinderen die een paar meter van hen af net zo druk en luid bezig waren. Een paar dagen later ging ik weer kijken. Er werd toen echt al genesteld en druk heen en weer gevlogen door zowel mannetjes- als vrouwtjesmussen. Ook bij het Nieuwe Vredesplein in Eindhoven waren twee nestkasten bezet door mussen en werd er af en aan gevlogen.

Na deze ervaringen dacht ik dat ik al best veel had gezien. Maar maandagavond 1 juni kreeg ik een hele leuke rondleiding door Frans Hijnen. Hij heeft jarenlange kennis van vleermuizen en vogels en liet me nestkasten zien onder het oude Philips Nederland gebouw en bij de speelse, kleurige huizen in Woensel West.

Mannetje huismus, basisschool de Achtste Barrier

Waar ik vroeger altijd bezig was met van A naar B gaan, zie ik nu tijdens mijn rondritten opeens hoeveel er vernieuwd is in mijn stad. Mooie kleurrijke en groene wijken op plekken die vroeger vooral berucht waren. Het is echt een plezier om daar doorheen te zwerven en helemaal leuk om te zien hoeveel vogelnesten en vleermuiskasten er in de nieuwe huizen gebouwd zijn.

Eigenlijk is het best vreemd dat maar zo weinig mensen dit weten. Op elke locatie kwamen er volwassenen en kinderen naar me toe om te vragen waar ik naar keek en waar ik foto's van maakte. Sommigen waren echt stomverbaasd als ik samen met hen naar dat leven rondom 'dat gat in de muur' keek. Of ze hadden de inbouwsteen tegenover hun huis wel gezien, maar geen idee waarvoor het diende. Een jonge vrouw vertelde me dat het vorig jaar nog heel kaal en stil was in haar straat. En dat ze het zo fijn vond dat haar nieuwe buurt nu ook door vogels gevonden was.

Ik ben nog maar net begonnen, maar ik vind dit erg veelzijdig en leuk vrijwilligerswerk. Ik heb in minder dan een week mijn stad op een heel nieuwe manier leren waarderen. En ik hoop dat ik bij de volgende rondjes Eindhoven op de handbike al meer gebruikte kastjes zie.

Huisemus op het Nieuwe Vredesplein

Kerken vogel- en vleermuisproof maken

Ook kerken zijn potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen en vogels. Vaak hoeven er maar een paar lichte aanpassingen gedaan te worden en dan voldoet een kerk weer als een nieuw thuis voor onze gevleugelde vrienden. Deze zomer (data volgen nog, afhankelijk van Corona-regels), gaan we weer een aantal kerken bezoeken in de B5-steden om vleermuizen en vogels, of sporen daarvan, in kaart te brengen. Tegelijkertijd bekijken we of we de kerken nog toegankelijker en geschikter kunnen maken voor vleermuizen en vogels.

Een oproep aan u: Weet u kerken die we in het kader van dit project kunnen benaderen? Laat het ons weten! Ook als u mensen kent die mee willen met de kerkbezoeken horen we dit graag. Meld het ons via: b5@zoogdiervereniging.nl

NB: Uiteraard nemen we de geldende regels rondom het COVID-19 virus in acht. Voorlopig gaan we ervan uit dat het bezoeken van een kerk met een klein groepje mensen mogelijk zal zijn.

Kerkzolder (Johannes Regelink)

Vervolgmonitoring: ben jij erbij?

Hierboven heeft u kunnen lezen hoe de eerste rondes van het vleermuis, gierzwaluw- en huismusonderzoek hebben uitgepakt. Huismussen hebben de eerste nieuwe plekken al ontdekt, de gierzwaluwen en vleermuizen hebben nog wat tijd nodig. De hele zomer en het najaar wordt er nog gemonitord en daar kunnen we nog hulp bij gebruiken!

Vleermuizen

Voor de vroege vogels onder ons: In augustus bent u welkom om mee te gaan met de tweede ronde van de vleermuismonitoring in Eindhoven (zie ook artikel in deze nieuwsbrief: Vleermuizen als beloning). Onder leiding van Ronald van Os wordt er voor dag en dauw gespeurd naar vleermuizen met behulp van een batdetector. Deze detector maakt het ultrasone geluid van de vleermuizen voor ons hoorbaar. Leerzaam en leuk. Er zijn al een paar mensen die zich hebben opgegeven, maar er is nog plek voor meer vroege vogels. Je bent van harte welkom!

Om een goed beeld te krijgen van het gebruik van de vleermuiskasten wordt er ook 's avonds gemonitord. Deze rondes worden niet begeleid door Ronald van Os en hier zoeken we dus nog vrijwilligers voor die zelfstandig op pad willen. De avondrondes vinden plaats tussen zonsondergang en een uur na zonsondergang. Je kunt de avondrondes dus op je eigen tijd en initiatief doen, of samen met een andere vrijwilliger.

Huismussen en gierzwaluwen

Vindt u het leuk om te kijken of de neststenen voor vogels al ontdekt zijn? Laat het weten, want we kunnen nog hulp gebruiken bij monitoren van huismussen en gierzwaluwen. Het monitoren van huismussen kan vanaf een uur na zonsopkomst tot zonsondergang. Ze zijn de hele dag actief op en rond hun nest. De ervaring leert dat 's ochtends het beste moment is. Gierzwaluwen komen vooral aan het einde van de dag bij hun nestplek terug. Je monitort ze dus het beste 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang. Tot 15 juli houden we de gierzwaluwen in de gaten, daarna zijn ze het land weer uit.

U hulp bij het monitoren van de nieuwe inbouwstenen en kasten is meer dan welkom. Mocht u nog nooit gemonitord hebben, geen zorgen: we maken u graag wegwijs. Aanmelden doet u via b5@zoogdiervereniging.nl. U ontvangt zo snel mogelijk van ons reactie en de benodigdheden om op pad te kunnen gaan.

Alvast veel plezier gewenst met het spotten van vogels en vleermuizen in de B5!

Contact – vrijwilligers

Lijkt het u leuk om het B5 project als vrijwilliger te ondersteunen? Neem dan contact op met Femke Jochems (06-47212130, Vogelbescherming) of Vita Hommersen (024-7410 500, Zoogdiervereniging). Femke en Vita zijn bereikbaar op het e-mailadres B5@zoogdiervereniging.nl.

Contact – algemeen

Heeft u vragen naar aanleiding van deze nieuwsbrief of de activiteiten binnen het project? Neem dan contact op met Birgit Brenninkmeijer, projectleider bij Vogelbescherming Nederland: birgit.brenninkmeijer@vogelbescherming.nl of 030-6937784.

Agenda

Half juni	Tweede monitoringsronde gierzwaluwen
Half juli	Derde monitoringsronde gierzwaluwen
Augustus	Tweede monitoringsronde vleermuizen

